

TERENCE HANBURY WHITE a fost un autor englez cunoscut cu precădere pentru seria de romane arthuriene reunite în volumul *The Once and Future King*, publicat prima dată în 1958. Seria constituie o încercare de aducere la zi a tradiției poveștilor Cavalerilor Mesei Rotunde.

A publicat prima carte, o colecție de poeme, cât încă era student la Cambridge. După terminarea studiilor a lucrat ca profesor, dar a continuat să scrie, în special despre vânătoare și pescuit. După șase ani de profesorat, succesul volumului autobiografic *England Have My Bones* (1936, *Oasele mele îi aparțin Angliei*) îl încurajează să se dedice cu totul scrisului.

Primul roman din seria despre Regele Arthur, pe care White l-a descris drept „prefață la povestea scrisă de Malory” – *Moartea Regelui Arthur* –, a fost intitulat *The Sword in the Stone* (*Sabia din stâncă*). Publicat în 1938, spunea povestea copilăriei și adolescenței Regelui Arthur, în care White a impletit, printre altele, și cercetările sale de o viață în domeniul istoriei naturale. Romanul a avut un mare succes la public.

În februarie 1939, s-a mutat la Doolistown, în comitatul Meath din Irlanda, unde a trăit de-a lungul celui de-al Doilea Război Mondial, ca un contestatar al războiului și refuzând să-și satisfacă serviciul militar din cauza convingerilor sale. Acolo a scris cea mai mare parte din ce avea să devină seria despre Regele Arthur. În această perioadă a publicat două continuări la *The Sword in the Stone*, și anume *The Queen of Air and Darkness* (*Regina văzduhului și a întunericului*) și *The Ill-Made Knight* (*Cavalerul Strâmb Croit*). În 1958, T.H. White își completează seria cu cel de-al patrulea volum *The Candle in the Wind* (*O lumânare în bătaia vântului*). Experiența indirectă a lui White cu privire la război a avut un impact profund asupra acestor povești despre Regele Arthur, care cuprind comentarii despre război și natura umană.

J.K. Rowling a zis că scriurile lui White i-au influențat într-o măsură apreciabilă cărțile despre Harry Potter. Unii critici au comparat personajul Albus Dumbledore cu Merlyn, care pare adesea absent, neatent la lumea din jurul său, deși, în alt sens, o înțelege mai bine decât oricine altcineva. Rowling însăși l-a descris pe Wart drept „strămoșul spiritual al lui Harry”.

T.H. WHITE

REGELE ARTHUR

IV

O LUMÂNARE ÎN BĂTAIA VÂNTULUI

Traducere din engleză și note
de Alina Popescu

ARTHUR

T recerea anilor nu fusese îngăduitoare cu Agravaine. Chiar și la patruzeci arătase de vârstă pe care o avea în prezent, adică cincizeci și cinci. Rareori îl găseai treaz.

Mordred, aşchia rece de om, nu părea să aibă vreo vârstă. Anii lui, la fel ca adâncimile ochilor albaștri și inflexiunile glasului melodios, nu spuneau nimic.

Cei doi se aflau în galeria curții interioare a palatului Orkney din Camelot, și priveau la șoimii care odihneau la soare. Verdeata curții era încadrată de arcade flamboaiante¹, la mare modă pe atunci, între ale căror grațioase contururi păsările de vânătoare se detașau cu nobilă indiferență: o șoimăriță de tundră, un uliu porumbar, o șoimăriță călătoare și bărbătușul ei, și patru mici șoimi de iarnă, care supraviețuise anotimpului rece. Vergile pe care odihneau erau curate, sportivii din vremurile aceleia socotind că, dacă îți plac sporturile sânge-roase, e de datoria ta să ascunzi grozăvia cu maximă scrupulozitate. Erau toate îmbrăcate în piele de Cordoba roșie și aveau mici ornamente de aur. Lesele șoimilor erau implete din piele albă de cal. Șoimărița de tundră

¹ Goticul flamboiant, sau târziu, a fost ultima fază în dezvoltarea acestui stil, caracterizată printr-o exagerată bogătie a detaliului. Asemenei întregului stil gotic, și acesta s-a născut și a evoluat întâi în Franța, la mijlocul secolului al XIV-lea.

era priponită cu o lesă albă ca neaua, iar curelușele de la picioare erau din piele de inorog veritabilă – un omagiu adus rangului său. Pasarea fusese adusă tocmai din Islanda, măcar atât să facă și oamenii pentru ea.

— Dumnezeule, zise Mordred pe un ton agreabil, hai să plecăm de aici. Locul astă duhnește.

Auzindu-i glasul, șoimii se foiră ușor, iar clopoțeii lor scoaseră un clinchet slab, ca o șoaptă. Clopoțeii fusaseră aduși din India, și nu se uitase nimeni la preț. Cei de la piciorul șoimăriței de tundră erau din argint. O enormă bufniță, folosită uneori ca momeală, dar care acum ședea pe o stinghie în umbra arcadelor, deschise ochii la auzul clinchetului. Înainte să îi deschidă, ar fi putut fi luată drept o pasare împăiată, un maldăr ponosit de pene. De-ndată ce au sticlit însă, i-au dat înfățișarea unei creaturi din lumea lui Edgar Allan Poe¹. Nu ofereau o priveliște tocmai plăcută. Erau ochi roșii, de ucigaș, înfiorători, care păreau în adevăr să răspândească lumină. Ca niște rubine în care ard flăcări. I se spunea Marea Ducesă.

— Eu nu simt niciun miros, zise Agravaine.

Adulmecă bănuitor, încercând să distingă ceva. Dar simțurile i se tociseră, și cel al miroslui, și cel al gustului. În plus, îl durea capul.

— Duhnește a Sport, spuse Mordred, pronunțând și ghilimelele. Și a Lucru Făcut și a Oameni Buni. Haidem în grădină.

Agravaine se întoarse cu tenacitate la subiectul pe care îl discutaseră până atunci.

¹ Edgar Allan Poe (1809–1849), poet, romancier și critic literar american, este cunoscut mai ales pentru atmosfera misterioasă și macabră a povestirilor lui.

O lumânare în bătaia vântului

— Nu are niciun rost să facem tărăboi din pricina asta. Noi știm care-s cele bune și care-s cele rele. Doar noi, nimeni altcineva. Fiindcă nimeni nu ne dă ascultare.

— Trebuie să ne asculte.

În irisul ochilor lui Mordred se aprinseră niște mici scânteie turcoaz, la fel de strălucitoare ca acelea roșii din ochii bufniței. În loc de filfizon cu un umăr diform și înveșmântat în haine extravagante, Mordred preferase să devină o Cauză, să fie tot ce nu era Arthur, antiteza perfectă și ireconciliabilă a englezului. Alesese să devină invincibilul Gal, văstar al nefericitelor seminții mai vechi decât a lui Arthur și cu un spirit mult mai rafinat. Acum, că în el ardea flacăra Cauzei, dreptatea Regelui îi părea burgeză și obtuză, automulțumire searbădă în comparație cu ferocitatea și viclenia cumplită a picătilor. Prin ochii ce se uitau cu dispreț la Arthur priveau strămoșii mamei lui, strămoși a căror civilizație fusese, ca a lui, una matriarhală. Străbunii aceștia călăriseră fără să, se aruncaseră asupra dușmanilor din goana carelor de luptă și-i învinseră prin vicleșug, împodobindu-și fioroasele fortărețe cu capetele lor. Mărșaluiseră, pletești și neînduplacați, ne spune un cronicar bătrân, „cu sabia în mâna împotriva râurilor ieșite din matcă și a oceanului frământat de furtuni“. Ei erau poporul, reprezentat acum mai degrabă de Armata Republicană Irlandeză¹, decât de naționaliștii scoțieni, care de când se știa măcelărise moșieri și dăduseră vina pe ei pentru asta; poporul în stare să facă un erou național

¹ IRA (Irish Republican Army) reprezintă o denumire generică pentru mișcări paramilitare din secolele XX și XXI, îndreptate împotriva dominației britanice în Irlanda.

dintr-un insă ca Lynchahaun¹, pentru că i-a scurtat nasul unei englezoaice; poporul care, aruncat de vulcanul istoriei într-un cotlon îndepărtat al lumii, își proclama și astăzi, cu un simțământ înveninat al nedreptății și inferiorității, străvechea megalomanie. Ei, catolicii în stare să se ia de piept cu orice sfânt sau papă – Adrian, Alexandru sau sfântul Ieronim – dacă politicile zisului sfânt nu se potriveau cu socoteala lor; ei, apărători sensibili până la isterie, mâhniți și jerpeliți, ai unei moșteniri șirbite. Ei erau seminția a cărei sfidare barbară, șireată și vicleană fusese înăbușită, cu multe veacuri înainte, de străinii din care se trăgea Arthur. Și acesta era unul din obstacolele ce se ridicau între tată și fiu.

— Mordred, vreau să vorbim. Pare-se că nu avem unde să ne așezăm. Așază-te pe chestia aia, eu o să stau aici. Nu ne aude nimeni.

— Nu-mi pasă dacă ne aude cineva. Asta este dorința noastră. Și ar trebui să o rostим în gura mare, nu să o șoprim pe sub bolți.

— Și șoaptele ajung, până la urmă, la urechile cui trebuie.

— Ba nu. Tocmai asta nu fac. El nu vrea să le audă, și câtă vreme doar șoprim, se va putea preface că e tare de urechi. Nu stai atâtia ani pe tronul Angliei, fără să te școlești în arta ipocriziei.

Agravaine nu se simțea în largul său. Ura pe care o simțea el față de Rege nu era, ca a lui Mordred, o realitate.

¹ În octombrie 1894, arendașul James Lynchehaun a atacat-o pe Agnes McDonnell, o englezoaică, proprietara unei întinse moșii pe Insula Achill, situată la vest de coastele Irlandei. Cei doi aveau o dispută mai veche, care a degenerat într-un violent atac și incendierea casei în care locuia femeia. În urma atacului, Agnes McDonnell și-a pierdut un ochi.

O lumânare în bătaia vântului

De fapt, nu prea avea nimic personal cu nimeni, în afară de Lancelot. La el era vorba mai degrabă de răutate aleatorie.

— Nu cred că are vreun rost să ne plângem de ce s-a întâmplat în trecut, zise el posomorât. Nu ne putem aștepta ca oamenii să treacă de partea noastră, când totul e aşa de complicat și s-a petrecut cu atât de mulți ani în urmă.

— Or fi trecut ani mulți de atunci, însă asta nu schimbă cu nimic faptul că Arthur e tatăl meu, că imediat ce m-am născut, am fost pus într-o barcă și lăsat în voia sorții.

— Nu o schimba nimic pentru tine, dar schimbă pentru alții. E o poveste aşa de încurcată, că lumea nici nu se sinchisește de ea. Oamenii obișnuiați nu țin minte bunici, surori vitrege și altele de soiul asta. În tot cazul, în zilele noastre lumea nu mai pune mâna pe arme dintr-o ciondăneală de familie. E nevoie de o doleanță națională, ceva legat de politică și care stă să dea în clopot. Trebuie să folosești uneltele care îți sunt la îndemână. Ia-l, de pildă, pe John Ball¹ asta, care crede în comunism. Are mii de credincioși gata să dea o mâna de ajutor într-o tulburare, ca să tragă cu ea spuza pe turta lor. Ar mai fi și saxonii. Am putea să spunem că suntem pentru o mișcare națională. Sau, am putea să unim cele două cauze și să le zicem național-comunism. Însă trebuie neapărat să

¹ John Ball (cca 1338–15 iulie 1381) a fost un preot englez radical și, alături de Wat Tyler, unul din capii Revoltei țărănești din 1381. John Ball predica egalitatea între oameni, căci toți coboară din Adam și Eva, nu din țărani și domni. „Când Adam săpa și Eva torcea, domnul unde îmi era?“ – începe famoasa lui predică, în care spune că iobăgia nu e un dat natural, în firea lucrurilor dintotdeauna, ci este rezultatul asupririi oamenilor.

fie ceva cu sens larg, care să ajungă la inima oricui. Ceva obligatoriu îndrepat împotriva unui număr mare de oameni – evrei, de pildă, ori normanzii, ori saxonii – aşa, să aibă toată lumea de ce se mânia. Fie ne punem în fruntea Celor din Vechime, care își caută dreptatea împotriva saxonilor, fie în fruntea saxonilor, împotriva normanzilor; fie în fruntea iobagilor, împotriva societății. Ne trebuie un standard, da, și o emblemă. Ce zici de filfot¹? Comunism, naționalism, ceva în genul asta. Dar nu o ranchiună personală față de bătrân. Asta nu ar folosi la nimic. Oricum, și de te-ai apuca să-o urli în gura mare, și-ar lua o jumătate de ceas să lămurești despre ce e vorba.

— Aș putea să strig în gura mare că mama era sora lui, că de asta a încercat să mă înece.

— Dacă ai vrea, îl completă Agravaine.

Până să se deștepte bufnița, vorbiseră despre mai vechi nedreptăți la adresa familiei lor: despre bunica lor, Igraine, nedreptățită de tatăl lui Arthur; despre râca de odinioară dintre saxoni și celți, de care aflaseră de la mama lor, în vechiul castel din Ținutul Lothian. Nedreptăți pe care săngele rece al lui Agravaine le recunoștea ca mult prea îndepărtate și tulburi ca să mai servească drept arme împotriva Regelui. Ajunseră însă și la o nedreptate mai recentă – păcatul lui Arthur cu sora vitregă, care sfârșise în tentativa de a-l ucide pe bastardul născut din el. O armă fără îndoială mai tăioasă, dacă bastardul cu pricina nu ar fi fost însuși Mordred. Lașitatea fratelui mai vîrstnic îi șoptise

¹ Crucea filfot este foarte asemănătoare unei svastici, o cruce cu brațe perpendiculare și extensii în unghi drept, radiind în aceeași direcție. Era des folosită în vechime, în contexte atât seculare, cât și religioase (pe morminte) în Arhipelagul Britanic, dar și în alte regiuni ale Europei, Asiei Mici și Africii.

minții lui mai subtile că un fiu nu poate să își prefacă ilegitimitatea într-un standard sub faldurile căruia să uzurpe tronul tatălui. În plus, afacerea fusese de mult mușamalizată de Arthur. Nu ar fi fost o idee inspirată să dezgroape tocmai el morții.

Ședeau în tăcere, cu ochii în podea. Agravaine era ieșit din formă și avea pungi sub ochi. Mordred era suplu, cum fusesese mereu, o figură impecabilă și în pas cu ultima modă. Nota de exagerare din ținută îi servea drept camuflaj pentru umărul strâmb, care mai că trecea neobservat.

— Nu sunt deloc mândru, zise el.

Îi aruncă fratelui vitreg o privire încărcată de amărăciune, dar și de înțelesuri mai adânci decât era acesta în stare să deslușească. Din ochi, el îi spunea lui Agravaine: „Uită-te la cocoașa asta. Nu am de ce să fiu mândru de nașterea mea.“

Agravaine se ridică nerăbdător.

— Oricum ar fi, trebuie să beau ceva, zise și bătu din palme să vină un paj, după care își frecă pleoapele cu degete tremurânde și se așeză greoi la loc, privind în silă la bufniță.

În așteptarea băuturilor, Mordred îi urmări mișcările cu dispreț.

— Dacă scurmi în mizeria vremurilor trecute, reluă el, înviorat de vinul cu mirodenii, te murdărești și tu. Nu mai suntem în Lothian, ține minte asta. Suntem în Anglia lui Arthur, iar englezii lui îl iubesc. Fie vor refuza să te credă, fie, în ipoteza că te cred, vor da vina pe tine, nu pe el, pentru că tu ai dezgropat morții. Nimenei nu se va alătura unei revolte de genul asta, poți fi sigur.

Mordred îi aruncă o privire încărcată de ură, ca a bufniței, condamnându-l pentru lașitatea lui. Nu suportă

să îi fie tulburat visul de răzbunare, aşa că își vârsa în gând ciuda pe Agravaine, spunându-și că nu e decât un bețiv și-un trădător al familiei.

Lui Agravaine nu-i scăpa căutătura fratelui mai Tânăr și, deja consolat de o jumătate de sticlă de vin, îi râse acestuia în nas. Îl bătu apoi pe umărul sănătos și-l obligă să-i umple iarăși paharul.

— Bea, îl îndemnă el, chicotind înfundat, și Mordred bău ca o mătă care ia medicamente. Auzit-ai tu vreodata — îl întrebă apoi strengărește, făcând dintr-un ochi încercănat și privind cu bunăvoiță în lungul nasului — de un mare sfânt pe nume Lancelot?

— Spune.

— Deci, ai auzit de *notre preux chevalier*¹.

— Îl cunosc, firește, pe Sir Lancelot.

— Nu aș greși, cred, spunând că acest gentleman desăvârșit ne-a pricinuit amândurora o căzătură, două, nu?

— A trecut atâta timp de când Lancelot m-a trântit prima oară din șa, că nici nu mai țin minte. Dar asta nu înseamnă nimic, adăugă Mordred. Dacă te dărâmă unul de pe cal cu o prăjină nu înseamnă că e mai bun decât tine.

Ciudat că acum, când Lancelot își făcuse loc în conversația lor, sentimentele vii ce-l însuflețeau pe Mordred erau luate drept indiferență. Agravaine însă, care până atunci se arătase reticent, deveni foarte vorbăret.

— Întocmai, zise el. Și nobilul nostru cavaler e amantul Reginei Angliei.

— Toată lumea știe că Gwen e metresa lui Lancelot încă de pe vremea lui Noe, dar la ce bun? A aflat și Regele.

¹ „Bravul nostru cavaler“, în lb. franceză în original.

O lumânare în bătaia vântului

I s-a spus de vreo trei ori, din ce știu eu. Nu văd ce am putea face.

Agravaine își duse un deget la nas, apoi își amenință cu el fratele.

— I s-a spus, aşa este, dar pe ocolite. Binevoitorii i-au trimis indicii, scuturi cu însemne ce puteau fi citite în două feluri, sau cornuri din care numai o soție credincioasă poate să bea. Însă nimeni nu i-a spus de față cu întreaga curte. Meliagrance a azvârlit doar o acuzație generală, și aceea în zilele judecății prin luptă. Ia gândește-te. Ce s-ar întâmpla dacă l-am învinui personal pe Lancelot, în numele acestor legi noi, astfel încât Regele să nu mai poată ignora chestiunea?

Ochii lui Mordred se deschiseră larg, ca ai bufniței.

— Ei?

— Nu văd ce alta s-ar putea întâmpla, afară de o ruptură. Arthur se bizuie pe Lancelot ca mai-marele oștirii lui. Din asta i se trage puterea, fiindcă e lucru știut — nimeni nu poate ține piept forței brute. Dacă însă am izbuti să vârâm nițică zâzanie între Arthur și Lancelot, din pricina Reginei, puterea lor s-ar destrăma. Și-atunci va fi vremea strategiei. Atunci va fi vremea nemulțumițiilor: lollarzi¹, comuniști, naționaliști și alți coate-goale. Atunci va fi vremea celebrei tale răzbunări.

— Am putea să îi despărțim, da, fiindcă există deja rupturi între ei.

— Și asta nu ar fi totul.

— Da. Neamul Cornwall și-ar răzbuna bunicul, iar eu, mama...

¹ Mișcare religioasă din perioada pre-protestantă, din care făcea parte și John Ball. Lollarzii cereau reformarea creștinătății apusene și considerarea Bibliei ca unică sursă de doctrină.

Respect pentru toți românii și cărțile lor
opunând forței nu puterea brațului, ci pe aceea
a minții.

— M-aș răzbuna pe omul care a vrut să mă înece pe
când eram copil...

— ...arătându-te la început de partea bătaușului, și
apoi, nițel mai prudent.

— De partea famosului...

— ...Sir Lancelot!

Povestea era următoarea, și poate că n-ar strica să ne
ostenim a o spune pentru ultima oară: Tatăl lui Arthur
îl omorâse pe contele de Cornwall, fiindcă poftea la ne-
vasta lui. În noaptea uciderii contelui, nefericita lui soață
îl zămislișe pe Arthur. Cum, pentru convențiile doliului,
mariajului etc., copilul se născuse prea devreme, el fu-
sese dus în mare taină și lăsat în grija lui Sir Ector din
Pădurea Sălbatică. Arthur crescuse nebănuind nimic
despre originea lui, până într-o zi. Când, băietan de
numai nouăsprezece primăveri, se întâmplase să o cu-
noască pe Morgause, fără să știe că e una din surorile
lui vitrege, fiica mamei lui, contesa, cu răposatul conte
de Cornwall. Această soră vitregă, care avea deja patru
fii – pe Gawaine, Agravaine, Gaheris și Gareth – și era
de două ori mai în vîrstă, a reușit să îl seducă pe Tânărul
rege. Mordred era văstarul acestei împreunări, crescut
de mama lui în sălbăticia Insulelor Orkney. Își petrecuse
copilaria numai cu Morgause, deoarece era mult mai
tânăr decât restul fraților lui. Aceștia își luaseră deja
zborul la curtea Regelui Arthur, și mânați de ambiție,
pentru că era cea mai strălucită curte din lume, dar și
ca să scape de mama lor. Mordred rămăsese în umbra
ei dominatoare, sub influența dușmăniei ancestrale și a
urii ei personale față de Tânărul Arthur. Căci, deși urzise

O lumânare în bătaia vântului

să-l seducă la o vîrstă fragedă, el îi scăpase printre de-
gete și se însurase cu Guenever. Astfel, izolată în Nord
cu singurul copil care îi mai rămăsese, și bântuită de
gânduri negre, Morgause își concentrase toate energi-
ile materne asupra băiețelului cocoșat. Îl iubise și îl uit-
ase, apoi îl iubise iar și iar îl uitase, un nesătios animal
de pradă ce se hrănea cu afecțiunea câinilor, copiilor și
amanților. În cele din urmă, unul din ceilalți fii îl rete-
zase capul într-un acces de gelozie, după ce o găsise în
pat, la vîrstă de săptămâni de ani, cu un Tânăr pe nume
Sir Lamorak. Mordred – rătăcit între iubirile și urile ce
bântuiau această înfricoșată casă – fusese, la momentul
acela, părtaş la crimă. Acum, la curtea regală a unui pă-
rinte ce avusesese delicatețea să ascundă povestea nașterii
lui, iată-l pe nenorocitul băiat recunoscut oficial ca frate
al lui Gawaine, Agravaine, Gaheris și Gareth și tratat cu
dragoste de către tatăl-Rege, pe care învățase de la mama
lui să-l urască din toată inima. Iată-l, diform, inteligent,
cu înclinații critice într-o societate prea simplă pentru
critica intelectuală pură. Iată-l, în sfârșit, moștenitorul
unei culturi nordice în etern conflict cu moravurile ob-
tuze ale sudului.